

Nincs szükség kritikára — A tavasz tizenhét pillanata című szovjet filmsorozat kritikai értékelését szakszerűen, pontosan és lelkesen elvégezte maga a közönség még a film televízióbeli sugárzása idején. A sorozat művészi vagy műfaji érdemeinél fontosabbnak ítélték a Stirlitz-kalandok történelmi hitelét, annak tisztázását, hogy a második világháborús kémtörténetek ugyanúgy, vagy hasonlóan estek-e meg, amint azt a képernyőn láthattuk.

A magyarországi bemutató óta történelemet, levéltári kutatásokat, katonai szaktekineteket ostromolnak kérdéseikkel a nézők. Így történt-e, pontosan így? A nemrég hazánkba látogatott rendezőnk, Tatjana Lioznovát is elsősorban erről faggatták a közönségtalálkozón, ugyanúgy, mint hazájában és mindenütt, ahol a filmet másorra tűzték.

Igen, így és mégsem pontosan így, válaszolja a rendező, így válaszol az eredeti könyv írója, Szemjonov, s így válaszolnak a szakértők és a túlélő résztvevők is. A Stirlitz-sorozat kalandfilmek sorozata, amelyben helye és funkciója van a kitalált fordulatoknak, a költött személyeknek, a regényesített megoldásoknak az egykori valóság hiteles, és feltárt dokumentumok birtokában ma már sokat tudó és részletező bemutatása mellett.

Am a nézők nehezen hiszik el, hogy kalandfilmet láttak. „Csak” kalandfilm hőse volna a népszerű Stirlitz? Filmje abba a kategóriába tartozna, mint a filmvásznaokról ismerős westernek, a mulattató, izgalmas, de könnyen felejtendő, és az ismerős valóságtól csillagnyi távolságban lebegő tévésorozatok, amelyekben úgy ismétlődnek a történetek, mint a futószalag ontaná őket rendhagyóan a nézők elé?

A kalandfilmeket, noha sokan kedvelik, kevesen becsülik. Pedig, hogy érdekes és értékes tömegszórakoztatásra is alkalmas ez a műfaj, ha hozzáértő kezek vezetik a mese, a kaland fonalát, azt a tavasz tizenhét pillanata igazolja. Ez a film nemcsak a figyelmet negyvenöt, ötven percig tartó lebilincseléséről gondoskodott, de történelmi lektér is adott egyúttal. A kémtörténetek mindig hálás témák, elegendő rejtélytel és bonyodalommal. Csak hogy Stirlitz története nem tartotta eleget az igénynek, ha torokszorító izgalmat produkál, ha logikai feladványokkal lepi meg közönségét, ha elegáns és mindig győzedelmeskedő hőstér dobogtatja meg a lányok szívét. A tavasz tizenhét pillanata mindezek mellett egy igaz ügy mellé állította nézőit, együttérzésre és máig is érvényes igazságtevésre ösztökélve.

Nem tudom, hányan fordultak nagy könyvtárainkhoz a sorozat befejeztével, hogy a film koráról szakkönyveket, ismeretterjesztő köteteket kölcsönözzenek. Felmerések sem dönthetnek el teljes bizottsággal, hány diák, világképét most alakító fiatalember gondolkodásához, történelemismeretéhez hatott ez a film, tankönyveknél is szemléletesebben, több érzelmi motivációval, nagyobb szavahihetőséggel. Sokan vannak, bizonyára; hiszen az egyszerű tényközlésnél rendszerint maradóbb emléket ad a tények regényese dramatiszálta változata. Közvetlen azonban, hogy Stirlitz hetekkel a film sugárzása után is gyakori beszédtema felnőttek és fiatalok között egyaránt.

És mindez csak egy kalandfilm ürügyén. Egy jó kalandfilm ürügyén, amelynek szakmai erőire érdemes lenne odafigyelnie a Magyar Televízióknak is. Nem utánozni, de hasznosítani a módszerét, új, okosan, tanítva szórakoztató tévésorozatok, történelmi kalandfilmek megalkotása érdekében.

Influenza

Ennek a kórnak a neve olyan behízelgően dallamos, mint egy délszlaki gyógyfürdőé. Influenza. Ha valaki először hallja, s van érzése az elnevezések szép lejtése iránt, bizvást gondolhatná róla, hogy valamely divatos tengeri üdülszínhely, a spanyol partokon. Influenza. Szerenádja illő a szó melódiája.

De még a középmérsékletre is megtervezésűt fonzó, kivált északiból fákékonny szülőtte számára. Harmincnégy fok. Talán egy kicsit fölé a délnyugati, szubtrópusi meleg heverészni is farszító egy kicsit ilyen heves éghajlatban, de a pihenés megér némi fázadást.

Influenzának megvannak a maga örömei. Aki megjárta, tudja. Jár vele valami hasonlóan, hiszen kívüli mámor — hogy a kórokozói szerzik-e vagy épp ellenkezőleg, az gyógyszerai, az bizonytalan.

Altalában minden bizonytalán válik tőle, elmosódóvá és legőgővé, délibábosan foszlékonnyá. Minden: tárgyak, környezet, szokások, életmód — valószínűleg maga az élet is. Talán éppen ez benne a legszebb. Aminek eddig jelentősége volt — például a kapcsolatok, a világosság és a társadalommal —, elveszti a fontosságát. Influenzában nem szól a telefon, vagy ha mégis, nem az üdülszínhely szól, mert kémlik, megkülönböztet sem értenek a berekedt szavát. Ami pedig jelentéktelen volt — például egy tableta, egy por —, egyszerre fontossá lesz, ékezők után egyenesen kötelező erejűvé.

Egyéb kötelesség úgy sincs itt, csak ez: labdacs, por, borogatás, cseppentés, helyel-közlel egy kis tejbegríz, a maga idején. Szigorú kötelesség. Az ágyhoz-szeggettség rendkívül szabadsága. Olyan különleges kiszolgáltatottság, melyben az

embert kiszolgáltatják. Egyszerű felelőtlenség. Igen, talán ez a súlytalanság az igazi mámor, csak a végtagság nehezebbek a szokottnál, de a képlet zavarosan gördülékeny, kioldva a fegyelm fekeiből. Félálomban és fülzúgásban — s mikor is van mód kerekrebb félálmokat álmodni, mint ilyenkor s mitől folyamatosabb a fülzúgás, mint az állandó csillapítóktól? — tehát félálomban és fülzúgásban az ember csakugyan szerenádznak hallgathatja a vírusok éjjelenéjét — mert mikor is lázasabb a képlet, ha nem éppen lázasan?

Influenza: kész mesevilág, párnák közt, területen kívül. De hát a veszélyét, elvégre mégiscsak betegség ez és melódiikus neve ellenére sem igazi gyógyhely, a veszélyét nem, csak a szerenádját jelzi az a lázas képlet?

Az ilyen kérdésen csak elmosolyodni lehet, két köhögéssel közt. Influenzánál kétségteletlenül igazabb üdülszínhely világihíresebb Florida. De azt még a lelkiismeretlenül üzleties, haszonleső hírvetés sem állíthatja róla, hogy veszélytelemből Florida! lépten-nyomon olvashatni, évente többször, a főszerep sem kivételesen, meg szokták látogatni különböző, ugyancsak dallamos elnevezésű, női nevű hurrikánok, Florida ilyenkor rendszerint összedől. Egy-egy szeles látogatója után, hiába jelzik viharok közeledését előre a meteorológiai megfigyelő állomások, Florida csata-ter és romhalom, elfűjt kabánák, megtépett játékkaszinók, tetőlen luxusszállók, kidőlt pálmák, veszélyesen lecsavart fejek. Influenzában fekvőket orvos látogat jóságosan és szelíd, immunizált rokonság, nem hurrikán, nem táifun, nem ciklon, mint a veszélyes partokat. Injekciót hoznak és piszkókat, befőttes és recepteket. Micsoda védettség, melkora veszélytelenség, milyen biztonság a kórokozók fertőt-

lenített csataterén, friss párnák közt!

És hát a betegség szövődmenyei, azok is kívül esnek a lázas képletet körén? Azok csak igazán. Mert még a legelhigadtabb, csillapult és józan képzeletet is jobban foglalkoztatják, erősebben nyugtalanítják az egészség szövődmenyei, amelyek a világban lappanganak. A hirtelen felbukkanó hátszúrások, amelyek nem belülről, az ártatlan zsigerek, tüdőlebenyek, hártályok, hörgők közül támadnak, hanem kívülről, a külvilágból, az ártalmatlannak nem nevezhető egészséges felől, amely azért nem minősíthető ártalmatlannak, mert mindig és mindenre virgoncon — orvoslaga pontos szóval: virulensebben — tettekre, hátszúrásokra is. Az egészség szövődmenyei, igen, azok a nehezebben elmulaszthatók, lassabban gyógyíthatók, orvul támadóbbak. A rossz találkozások, rágalom, gyantúsítások szövődmenyei, amelyek elől párnák és porok között az ember megóva van, a makkegészségükben kicsátoltan romlott gondolatok szövődmenyei, a vadul tetterős szövözetelek, összefogások, komisz fonadékok, behálózások szövődmenyei a fenyegetőbbek. A fáradhatatlan mozgékony és az örökös fordulékonyág szövődmenyei a járványosabbak s könnyebben öntenek társadalmi kiterjedéseket.

Influenza, vírus, part-charmes; ugyan! Csak legyinteni rájuk. Letepegetnek, esetleg le is terítik az embert. De hovatovább fel is lehet lépés-kodni bágyasztó gondozásuk alól. Fel lehet szedelőzködni ebből a néhány napos, jutányos üdülszínhely. A harmincnégy fokos hőkezelt, amire a vedéget fogták, a láz, amibe bebugyoláltak, elmúlik lassan. S az szegény, mit is tehetne, gyógyulaton kítámozog, a védettségből kiebudaltan, az egészség öklelőzése és veszélyei közé.

Mátrai-Betegh Béla

Olajfolyam

Amiközben az olajárak növekedése miatt egyes nyugati államokban szállítási nehézségekről olvashatunk, nálunk és a többi szocialista országban az olajszállításban, feldolgozásban nincsen semmiféle fennakadás. A Szovjetunióból a kiépített csővezetékek pontosan érkezik az olaj az egyezményekben megállapított mennyiségben a feldolgozóhelyekre.

A magyar kormány és a szovjet kormány 1959 decemberében egyezményt írt alá olajtávvezetékek építéséről. Az egyezményhez csatlakozott a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság. A magyar kormány is, majd ezt követően megkezdődött a vezetékek építése. Ez a vezetés nem véletlenül nyerte el a Barátság elnevezést. Kifejezi és jelképezi a szocialista országok népeinek testvéri barátságát, a közös célok megvalósítására irányuló munkáját, az együttműködést.

Másfél évtizeddel ezelőtt kezdte meg működését a Barátság kőolajvezeték, mely a Közép-Volga vidékéről, Kujbisev város környékéről indulva, szállítja az olajat Százhalombattára, a Pozsony melletti SLOVNAFT, a lengyel Plock, az NDK-beli Schwedt finomítóiba. Tizenöt év alatt ezen a vezetéken 300 millió tonna érkezett a Szovjetunióból.

A Barátság vezetéken a szállítások évről évre növekedtek. Kilenc évvel ezelőtt tizmillió tonna olajat kap-

tak az érdekelt országok. A mennyiség ebben az évben már eléri az ötvenmillió tonnát.

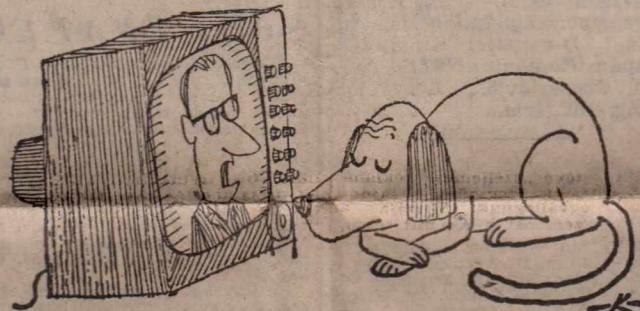
Népgazdaságunkban a motorizáció haladásával, a hőerőművek bővítésével növekedik az olaj iránti igény. Ezért került sor a Barátság II. olajvezeték építésére. Ez a leágazó szárny Ungvárról kiindulva, Leninváros irányában jut Százhalombattára, ahol újabb finomító létesült. A növekvő szovjet importolaj feldolgozására építették fel és adták át az évi hárommillió tonna kapacitású olajfinomítót.

A szocialista gazdasági integráció komplex programja megvalósításával, a magyar-szovjet államközi egyezmények alapján ebben az évben 5,7 millió tonna kőolaj érkezik hazánkba a volgai olajművekről.

Számlunkra és a többi szocialista ország számára rendkívül nagy fontosságú a szovjet kőolaj, amelyet a hazai finomítókból feldolgozva, sokoldalúan hasznosítanak gyáraink, vállalatok, a vasút, az autóbussz-közlekedés, az egyre növekvő személygépkocsipark.

Maga a Barátság olajvezeték műszaki szempontból is figyelmet érdemel. Hosza meghaladja az ötezer kilométert. Egyes szakaszai 1100 méteres tengerszint feletti magasságban húzódnak, átszelnek több folyót: a Dnyeper, a Tiszát, a Dunát, a Vistulát, az Oderát. A vezetékek a legkorszerűbb létesítmények egyike, automatikával működik.

His Master's Face

(Kaján Tibor rajza)

Szigorúan közérdekű

AZ EGYIK alföldi városunkban néhány szakember összedugta a fejét és elkészítette a város fejlesztési koncepcióját. A tervjavaslatot húsz példányban lesokszorosították és a fedőlapra rákerült a két szó: „Szigorúan bizalmas!” A tervben szerepeltek ugyan olyan tételtek, beruházások, amelyek még nem voltak véglegesítve, de a fejlesztés fő vonala és a tennivalók már teljesen kirajzolódtak, a bizonytalansági tényezők 10 százalékos arányt sem képviseltek.

Ezzel homlokgyenyest ellenkező gyakorlat figyelhető meg viszont Hajdú-Bihar megyében, ahol az éves és a középtávú tervek helyi koncepcióit, fő célkitűzéseit széles körben megvitatják a városokban és falvakban. Lényegében hasonló céllal rendezett a népfrent Csepelen is az elmúlt hetekben anketókat, fórumokat, amelyeken közösen a lakossággal beszélték meg a terület fejlesztésével összefüggő feladatokat, gondokat. Komárom megyében az éves tervvel egyidőben a társadalmi munkák és hozzájárulások tervét is elkészítik, s e módszernek nagy szerepe van abban, hogy egyre több cél megvalósításához járul hozzá a lakosság a maga erejével, fillérjeivel.

EZEKKEKEL a pozitív és negatív példakkal a Hazafias Népfrent Országos Elnöksége mellett működő gazdaságpolitikai munkaközösség tagjai találkoztak az elmúlt hetekben, amikor néhány megyében, városban tájékoztató jellegű megbeszéléseket tartottak. Ezen a fórumokon elsősorban nem a népfrentmozgalomból, a közéletből jól ismert emberek beszéltek — ök ezúttal inkább kérdeztek —, hanem a helybeliek mondták el, hogy a népfrentbizottságok hogyan igyekeztek támogatni a mostani ötéves terv megvalósítását társadalmi úton, milyen módszereket és eszközöket látnának jónak, hogy egyes gazdasági problémáink megoldásához, a város- és községfejlesztési célkitűzések valóra váltásához a szükséges társadalmi létkör kialakuljon.

Nem valami új módszerről van itt szó, hiszen a párt- és állami vezetők már évtizedek óta élnek a tömegekkel való közvetlen kapcsolattartás különböző formáival. Eppen a napokban olvashattunk erről Győri Imrének az MSZMP KB titkárnak egyik cikkében: „Az elmúlt négy év alatt a legfelsőbb párt- és állami vezetők csaknem ezer alkalommal látogattak üzemekbe, termelőszövetkezetekbe, tudományos intézetekbe. Hasonló intenzitással folytatták információ és tapasztalatszerző munkájukat a budapesti és a megyei pártbizottságok, tömegszervezetek, tömegmozgalmak vezetői, aktivistái is. A pártnapok, különböző politikai gyűlések, népfrentkörök és -klubok, képviselő és tanácsok beszámoló gyűlései mind a tájékoztatás keretében és egyben a szocialista demokrácia eleven fórumaivá váltak.”

KÜLÖNÖSEN nagy szükség van most erre a közvetlen kapcsolatra. A népfrent gazdaságpolitikai munkaközösségének vezetői is hangsúlyozták: a népfrentbizottságok eddig is fontos feladatuknak tekintették, hogy segítsék gazdaságpolitikai céljaink valóra váltását, napjainkban pedig, amikor az építőmunkának egy nehezebb szakasza vár ránk, még inkább igény és követelmény, hogy a mozgalom is keresse a közreműködés hatékonyabb formáit. A tájékoztató sok jó javaslatot felszínre hozott, sok gazdaságpolitikai feladat társadalmi segítségének a lehetőségét tisztázták. Természetesen szóba kerültek azok a hiányosságok is, amelyek ma fékezik előrehaladásunkat, amelyek rontják az emberek közérzetét.

Általános volt például az, hogy a tanácsok önállóságának növekedése igen kedvezően éreztette a hatását a város- és községfejlesztésben. Ez legszembetűnőbben a gyermekintézmények létesítésénél

tapasztalható. A munkaközösség tagjai nem találtak olyan jelenséget, hogy az élet-színvonal emelkedése, a családok anyagi gyarapodása erősítene az emberek „befeléfordulását”, a közömbösöket a közügyek iránt. A jó irányú változást bizonyítja az a tény, hogy a tanácsok fejlesztésekre egyre nagyobb társadalmi támogatást kapnak a lakossági, a szocialista brigádok, valamint az üzemek, intézmények részéről. Igen értékes segítséget nyújtanak számos vidéki városunkban és a főváros több kerületében a szakiparosok, az értelmiségiek is. A műszakiak, a mérnökök például megemészter nagy értékű tervező és felmérő munkát elvégzését vállalták.

A hiányosságok közé tartozik viszont az, hogy a tanácsok néhol még mindig nem élnek eléggé az alternatív tervek készítésének lehetőségével. Egyes fejlesztési, városrendezési tervek az utolsó pillanatban készítik el, s így nem marad idő a társadalmi kontrollra, nyilvános megvitatásra. Pedig ezekre a dokumentációkra ugyancsak rá lehetne nyomatni a figyelmeztetést: szigorúan közérdekű! Sokfelé még mindig nincs kellő együttműködés a szociális intézmények, kulturális és sportlétesítmények fejlesztésénél a tanácsok és a vállalatok, szövetkezetek között és ezért az anyagi eszközök szétaprózódnak.

A lakásépítési tervek nagyjából mindenütt megvalósulnak, ha azonban az építési árak az átlagosnál nem emelkedtek volna nagyobb mértékben, sokkal több rászoruló családot lehetett volna új lakáshoz juttatni. Ez a körülmény kedvezőtlenül hatott a munkáslakás-építési akcióra is. A vállalatok szociális szempontok alapján általában helyes sorrendet állítottak fel az igénylők között, ez a sorrend azonban a gyakorlatban rendszerint felborul. A sor végén levő vagy a listán nem szereplők is bekerülnek a különböző lakásépítési, lakásszerzési akciókba, csak azért, mert elő tudják teremteni a szükséges bevezetési összeget.

SZÓ ESETT természetesen ezeken a fórumokon nagyobb horderejű, a népgazdaság egészét érintő kérdésekről is. A véleményekből kirajzolódott például, hogyan értéklik a különböző dolgozó rétegekhez tartozók gazdaságirányításunk mai rendszerét. A többség azon az állásponton volt — ez leginkább talán a debreceni anketón nyert kifejezést —, hogy a jelenlegi és átmenetinek tekinthető nehézségeink nem a gazdaságirányítás reformjából következnek. A helyes végrehajtás megkövetelésére, a módszerek finomítására azonban szükség van és ha ez nagy körültekintéssel, felelősséggel történik, akkor előrehaladásunk még inkább meggyorsulhat. Problémát néhányan inkább abban láttak, hogy a gazdaságpolitikai és a társadalmpolitikai célok nem mindig sikerült szinkronban hozni. Ezért üdvözölték azokat az erőfeszítéseket, amelyek az utóbbi időben éppen ennek érdekében tessz a párt- és kormányvezetést.

Ha az is volt a gazdaságpolitikai munkaközösség fő célja ezekkel a „fordított fórumokkal”, hogy összegyűjtse az emberek véleményét, megismerjék a követésre ajánlható jó népfrentos módszereket — ennél sokkal többet értek el. E megbeszélések végül is nemcsak a „visszacsatoláshoz”, a mozgalom jelzői feladatának az ellátásához adtak segítséget, de egyben szervező, iránymutató jellegük is érvényesült. A mozgalom számos jó módszere, kezdeményezése, akciója mellett ezek a megbeszélések is hozzájárultak annak az elvnek a meg erősítéséhez, hogy a tanácsok önállóságának növekedése igen kedvezően éreztette a hatását a város- és községfejlesztésben. Ez legszembetűnőbben a gyermekintézmények létesítésénél